

УДК: 378.146

ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙЛАРДА СТУДЕНТТЕРДИН ОКУУ ЖЕТИШКЕНДИКТЕРИН БААЛООНУН ИННОВАЦИЯЛЫК МЕТОДДОРУ ЖАНА КАРАЖАТТАРЫ

Даминова Инабаткан п.и.к. ОшМПУ
Айткулова Чынара магистр ОшМПУ

Аннотация. Бул билим берүү үчүн мониторинг жүргүзүү актуалдуу болуп баратат, анткени бул билим берүү мекемесин өнүктүрүүнүн жана окуучулардын жана мугалимдердин социалдык коопсуздугун камсыз кылуунун шарты болуп саналат. Инновациядагы негизги түшүнүктөр инновациялык процесс жана инновациялык ишмердүүлүк болуп саналат.

Инновациялык ишмердүүлүктүн негизги функцияларына педагогикалык процесстин компоненттеринин өзгөрүшү кирет: билим берүүнүн мазмуну; формалар; методдору; технология; окуу куралдары; башкаруу системалары.

Илимий адабияттарда “педагогикалык мониторинг”, “билим берүүнүн сапатына мониторинг”, “психологиялык-педагогикалык мониторинг” ж.б. айырмаланган - "окуучунун жеке жетишкендиктеринин мониторинги", бул балдардын жеке өзгөчөлүктөрүн эске алууга, ошондой эле инсандык өнүгүүдөгү өзгөрүүлөрдү жана тиешелүү компетенцияларды калыптандырууну талдоого мүмкүндүк берет.

Баалоо процессиндеги эң татаал маселелердин бири – билим берүү көрсөткүчтөрүн жана көрсөткүчтөрдүн системасын тандоо маселеси. Көрсөткүчтөр, адатта, билим берүү иш-чараларын жүргүзүү шарттарынын көрсөткүчтөрү (окуу мекемесинин концепциясы, кадрлар, билим берүү ресурстары), процесстин көрсөткүчтөрү (университетти башкаруу, билим берүү программаларынын мазмуну, социалдык инфраструктура), жыйынтык көрсөткүчтөрү (даярдык сапаты) боюнча топтоштурулат. бакалавр, магистратура, иш менен камсыз болуу деңгээли, илимий-изилдөө ишинин натыйжалуулугу) берилген.

Ачык сөздөр: баалоо, мониторинг, концепсия, ресурстар, форма, методдор, каражаттар, ишмердүүлүк.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ИНСТРУМЕНТЫ ОЦЕНКИ АКАДЕМИЧЕСКИХ ДОСТИЖЕНИЙ СТУДЕНТОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Даминова Инабаткан п.и.к. ОшГПУ
Айткулова Чинара Магистр наук, ОшГПУ

Аннотация. Мониторинг образования становится все более актуальным, поскольку является необходимым условием развития образовательных учреждений и обеспечения социальной защищенности обучающихся и педагогических работников. Основными понятиями в инновациях являются инновационный процесс и инновационная деятельность.

К основным функциям инновационной деятельности относятся изменения компонентов педагогического процесса: содержания образования; формы; методы; технологии; учебники; системы управления.

В научной литературе встречаются такие термины, как «педагогический мониторинг», «мониторинг качества образования», «психолого-педагогический мониторинг» и др. Дифференцированный — «мониторинг индивидуальных достижений учащихся», позволяющий учитывать индивидуальные особенности детей, а также анализировать изменения в личностном развитии и формировании соответствующих компетенций.

Одним из самых сложных вопросов в процессе оценки является выбор образовательных показателей и системы показателей. Индикаторы обычно группируют на индикаторы условий осуществления образовательной деятельности (концепция образовательного учреждения, кадры, образовательные ресурсы), процессные индикаторы (управление

вузом, содержание образовательных программ, социальная инфраструктура) и конечные индикаторы (качество подготовки кадров). бакалавриат, магистр, уровень занятости, эффективность научных исследований).

Ключевые слова: оценка, мониторинг, концепция, ресурсы, форма, методы, средства, деятельность.

INNOVATIVE METHODS AND TOOLS FOR ASSESSING STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Daminova Inabatkan P.I.K. OshSPU
Aitkulova Chinara Master of Science, OshSPU

Abstract. Monitoring education is becoming increasingly relevant, since it is a necessary condition for the development of educational institutions and ensuring social security of students and teaching staff. The main concepts in innovation are the innovation process and innovation activity.

The main functions of innovation activity include changes in the components of the pedagogical process: educational content; forms; methods; technologies; textbooks; management systems.

In scientific literature, there are such terms as "pedagogical monitoring", "monitoring the quality of education", "psychological and pedagogical monitoring", etc. Differentiated - "monitoring of individual achievements of students", which allows taking into account the individual characteristics of children, as well as analyzing changes in personal development and the formation of relevant competencies.

One of the most difficult issues in the evaluation process is the selection of educational indicators and a system of indicators. Indicators are usually grouped into indicators of the conditions for implementing educational activities (the concept of an educational institution, personnel, educational resources), process indicators (university management, the content of educational programs, social infrastructure) and final indicators (quality of personnel training). bachelor's degree, master's degree, employment rate, effectiveness of scientific research).

Keywords: evaluation, monitoring, concept, resources, form, methods, means, activity.

Азыркы билим берүү практикасында педагогикалык инновацияларды түзүү, аларды иштеп чыгуу жана пайдалануу катары педагогикалык инновация эң популярдуу багыттардын бири болуп саналат. Белгилүү болгондой, инновация билим берүү тармагындагы көп кырдуу кубулуш катары өзүнүн негизги багытын – педагогикалык ишмердүүлүктү сапаттык жактан жаңылоону жана анын натыйжасында билим берүүнүн сапатын жогорулатууну камтыйт.

Билим берүү системасын реформалоонун зарылдыгын түшүнүү билим берүү мекемелерин инновациялык процесстерге кошуунун сөзсүз болушуна, аларды “инновациялык тармагында” – түзүлгөндөн кийин жана эң негизгиси, конкреттүү инновацияны өнүктүрүүдө дайыма болушуна алып келди. Бул билим берүү үчүн актуалдуу болуп баратат, анткени бул билим берүү мекемесин өнүктүрүүнүн жана окуучулардын жана мугалимдердин социалдык коопсуздугун камсыз кылуунун шарты болуп саналат. Жогорку окуу жайлардын окутуу сапатка багытталууга тийиш. Бул жөнүндө И.Г.Фихте: жогорку окуу жайлардын окутуучулардын негизги милдеттери “Студенттердин шык жөндөмдөрүн актуалдаштырып, өзүнө өзү мугалим болушуна жардам берүү” деп белгилеген.[5.108]

Турмуш билим берүү мекемелеринин алдына жаңы милдеттерди коюп жатат, аларды кадимкидей иштөө менен, кандайдыр бир конкреттүү жаңылыктарды иштеп чыгып, ишке киргизбей туруп чечүүгө болбойт.

Инновациядагы негизги түшүнүктөр инновациялык процесс жана инновациялык ишмердүүлүк болуп саналат .

Инновациялык процесс-бул педагогикалык идеяны билим берүү инновациясына айландыруучу жол-жоболор менен каражаттардын жыйындысы.

Инновациялык ишмердүүлүк –бул инновациялык процессти камсыз кылуу боюнча көрүлгөн чаралардын жыйындысы катары каралат. Инновациялык ишмердүүлүктүн негизги функцияларына педагогикалык процесстин компоненттеринин өзгөрүшү кирет: билим берүүнүн мазмуну; формалар; методдору; технология; окуу куралдары; башкаруу системалары. Гумбольдт “Жогорку окуу жай окутуучусу мугалим эмес, үйрөнүүчү мындан ары окуучу эмес , б.а. студент билимди өз алдынча жеке ишмердүүлүктүн уюштурат” – деп айткан.[5.109]

Окутуу ишмердүүлүктүн сапатынын натыйжалуу болушу түздөн түз инновациялык технологиялардын колдоно билишине жараша болот.

Инновациялык ишмердүүлүктү ийгиликтүү ишке ашыруунун эң маанилүү шарты кадрлар жана илимий-методикалык жактан камсыз кылуу болуп саналат. Ушуга байланыштуу билим берүү органдары билим берүү мекемелеринин жетекчилеринин жана мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу жана кесиптик чеберчилигин жогорулатуу маселелерине өзгөчө көңүл бурушат. [4]

Учурда 12 жылдык окутуу системасына өтүүдө өзгөрүүлөргө туруштук бере алган кадрларды даярдоого өзгөчө көңүл бурулууда. STEM, Сингапурдук методикаларынын жактырылышы өзгөчө изденүүнү талап кылып жатат. Билим деңгээлинин сапатын аныктоо үчүн мектепте атайын мониторинг жүргүзүлөт. Билим берүүнүн сапатын башкаруунун эффективдүү технологияларына билим берүүнүн сапатына мониторинг жүргүзүү кирет.

Педагогикалык процессти үзгүлтүксүз изилдөө төмөнкүдөй негизги принциптерге негизделет: экологиялык тазалык, кызматташтык, конструктивдүүлүк, конфиденциалдуулук, компетенттүүлүк.

Мониторингде байкоо жүргүзүүдө жана болжолдоодо маалыматтын максималдуу мүмкүн болгон көлөмүн чогултууга умтулуунун кереги жок, ошондуктан баалоо индикаторлордун белгилүү чектелген топтомунун негизинде жүргүзүлөт, алар чогуу жалпы картинаны берет.

Илимий адабияттарда “педагогикалык мониторинг”, “билим берүүнүн сапатына мониторинг”, “психологиялык-педагогикалык мониторинг” ж.б. айырмаланган - "окуучунун жеке жетишкендиктеринин мониторинги", бул балдардын жеке өзгөчөлүктөрүн эске алууга, ошондой эле инсандык өнүгүүдөгү өзгөрүүлөрдү жана тиешелүү компетенцияларды калыптандырууну талдоого мүмкүндүк берет.[2]

Билим берүүнүн сапатын баалоонун эл аралык аспектилери колдонулат.

Азыркы тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө интенсивдүү кайра түзүү процессинде турган жогорку билим берүү болуп жаткан өзгөрүүлөрдүн объектиси да, субъекти да болуп саналат. Жогорку билим берүүнүн субъективдүүлүгүн сактоо жана мүмкүн болушунча чындоо улуттук билим берүү системаларын реформалоонун гана эмес, ошондой эле европалык аймакта жүрүп жаткан масштабдуу интеграциялык процесстердин негизги концептуалдык принциби болуп саналат. азыркы мезгилдеги европалык билим берүү реформаларынын максаттары жана милдеттери: аларды ишке ашыруунун натыйжасында бүтүндөй жогорку окуу жайдын субъективдүү (б.а. эффективдүү өз алдынча, активдүү) ролу, ар бир жогорку окуу жайынын, окутуучулардын жана студенттердин ролу. өзгөртүү процессинин активдүү жана жооптуу катышуучулары катары көбөйүшү керек.

90-жылдардын башынан бери. XX кылым Европанын, Азиянын, Африканын жана Латын Америкасынын көпчүлүк өлкөлөрүндө жогорку окуу жайларында окуу процессинин сапатын башкаруу системасы киргизилген. Салт боюнча, Америка Кошмо Штаттарынан башка бардык өлкөлөрдө билим берүүнүн сапаты үчүн толук жоопкерчилик мамлекеттик билим берүү органдарына жүктөлөт.

Алсак, Германияда жогорку окуу жайлардын ишмердүүлүгүн жөнгө салуучу Билим берүү министрлиги 19-кылымдан бери иштеп келе жаткан, жогорку окуу жайларына мамлекеттик көзөмөл салты абдан күчтүү, профессор-окутуучулар өздөрү мамлекеттик

кызматкерлер. Мониторинг жана сапатка баа берүү негизинен мамлекеттик ресурстарды пайдалануунун натыйжалуулугунун жана педагогикалык иш-аракеттердин сапатынын көрсөткүчтөрүнүн негизинде жүргүзүлөт. Мамлекет тарабынан ЖОЖдорго бөлүнгөн финансылык ресурстарды пайдалануунун эффективдүүлүгүн жогорулатуу максатында Германияда ЖОЖдордун өз ишмердүүлүгү боюнча отчетторун камсыз кылуучу жогорку окуу жайлардын маалыматтык системасы иштелип чыгууда. Каржылоо университеттердин ишинин сапатын жогорулатуунун рычагдарынын бири катары колдонулат.

Францияда билим берүү саясаты үчүн Элге билим берүү, изилдөө жана технология министрлиги жооп берет. Бирок, жогорку окуу жайлардын ишмердүүлүгүнө баа Жогорку билим берүү жөнүндөгү мыйзамдын негизинде түзүлгөн жана 1984-жылдан бери иштеп келе жаткан Улуттук эксперттик комитет тарабынан жүргүзүлөт. Комитеттин негизги милдети – жогорку окуу жайлардын ишмердүүлүгүнө баа берүү. Жогорку билимге мониторинг жүргүзүү жана баалоо боюнча бул улуттук орган Президентке гана отчет берет жана башкаруу структураларынан көз каранды эмес. Эксперттик комитет жыл сайын президентке өзүнүн иши жана жогорку билим берүү тармагындагы иштердин абалы жөнүндө отчет жөнөтөт.

Ошондой эле мамлекеттик сапат белгиси бар экенин белгилей кетүү керек, аны мамлекет тарабынан таанылган жогорку окуу жайлары ээлейт. Элге билим берүү министрлиги билим берүүнү көзөмөлдөгөн жогорку окуу жайлары министрликтин “бекитилген” дипломдорун бере алат, бул европалык стандарттарга ылайык жогорку билимдин сапатын көрсөтөт.

Бул "сапат белгиси" өзгөчө маанилүү, анткени бардык Европа өлкөлөрүндө мындай мамлекеттик белгиси бар дипломдор гана таанылат. Скандинавия өлкөлөрүндө жогорку билимди баалоо системалары да башында өкмөт тарабынан аныкталган. Бул өлкөлөрдө тышкы баалоо методдорунун ар түрдүүлүгү бар. Россияда жогорку кесиптик билим берүүнүн аккредитациялоо системасын түзүүнүн жана өнүктүрүүнүн эл аралык аспектиери. Швецияда негизги көңүл билим берүү мекемелерине ылайыктуу инфраструктураны өнүктүрүүгө жардам берүүгө багытталган. Норвегияда билим берүү процессинин өзүн жана окуу пландарын баалоого басым жасалат.

Финляндия ошондой эле үчүнчү тараптын баалоосун жана билим берүү мекемелеринин өзүн өзү баалоосун айкалыштырат. Тышкы байкоочулар тарабынан айрым структураларды так текшерүүлөр да колдонулат.

Данияда текшерүүнү өкмөт каржылаган тышкы уюмдар жүргүзөт.

Англияда жогорку билимди баалоо процесси акырындык менен мамлекет тарабынан каржыланган уюмдардан өзүн өзү баалоо деп атоого болот. Кантип эреже катары, үчтөн кем эмес бүтүрүүчүлөрдү аяктаган университеттер аккредитациядан өтүшөт. АКШда билим берүүнүн сапатын баалоодо негизги ролду университеттердин өздөрү ойношот, алардын көбүндө өздөрүнүн баалоо борборлору жана көз карандысыз баалоо уюмдары бар. Америкада баа берүүнүн бул түрү абдан жакшы өнүккөн, атүгүл жогорку билимди баалоого арналган журналдардын бүтүндөй сериясы бар. Биздин өлкөдө да аккредитациядан өткөрүү жана билимди баалоо боюнча атайын көз карандысыз агенттиктер иштеп, билим сапатына баалар берилет.[2]

Жогорку билим берүүнүн сапатын баалоочу түзүмдөрдүн негизги максаттары болуп төмөнкүлөр саналат:

1. Жогорку билим берүүнүн сапатын ар кандай шарттарда камсыз кылуу: экономикалык, социалдык жана маданий;
2. Окутуунун жана тарбиялоонун сапатын жогорулатуу боюнча чараларды ишке ашырууда жогорку окуу жайларын сактоо жана колдоо.
3. билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу маселелери боюнча өз ара маалымат алмашууну стимулдаштыруу. Баалоонун негизги ыкмалары баалоо, аккредитациялоо, аудит жана рейтинг болуп саналат. “Баалоо” – бул сапат кепилдигинин глобалдык термини, бирок көбүнчө аудит сыяктуу башка методдор менен параллелдүү каралат.

Биринчиси - "предметтик баалоо" белгилүү бир предметтин сапатына көңүл бурат, көбүнчө ошол предмет окутула турган бардык программалардын негизинде жүргүзүлөт.

Баалоонун экинчи түрү:- "Программаны баалоо" окуу программасынын алкагындагы иш-чараларга көңүл бурат.

Баа берүүнүн үчүнчү түрү – “билим берүү мекемесин баалоо”

Университеттин ишинин сапаты, анын уюштурулушу, каржы маселеси, менеджменти, материалдык-техникалык базасы, ошондой эле окуу-изилдөө иштери изилденет. Акыркы түрү, "теманы баалоо", студенттерге кеңеш берүү сыяктуу белгилүү бир билим берүү темасынын сапатын же практикасын текшерет. Европада да, Кошмо Штаттарда да эң кеңири таралган баалоо программалык жана институттук баалоо болуп саналат. Бул башка эки түрү көбүрөөк конкреттүү жана баалоо үчүн көбүрөөк күч-аракетти талап кылгандыгы менен шартталган, андан кийин баалоонун популярдуу түрлөрү тез эле университеттин абалы жөнүндө түшүнүк берүүгө мүмкүндүк берет.

“Аккредитация” ыкмасы акыркы мезгилде өзгөчө активдүү түрдө билим берүүнүн сапатын камсыз кылуунун европалык системасында, атап айтканда, Германияда, Норвегияда жана Нидерландыда активдүү колдонулууда, бул ыкма негизги болуп саналат. Баалоо жана аккредитация эки башка нерсе.

Жогорку билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу боюнча аккредитация университеттин программасы же өзү талап кылынган стандарттарга жооп бериши мүмкүн экенин моюнга алышы керек же тааныбашы керек. Мындан тышкары, аккредитация рейтингте негизделген баалоону камтыйт, маалыматтар сапат критерийлерине негизделген (кийин талкууланат) жана ар дайым “экилик” болуп саналат - ал ар дайым “ооба” же “жок” болот. [3]

«Аудит» - бул бааланып жаткан билим берүү мекемесинде жалпы болгон билим берүүнүн сапатын камсыз кылуучу механизмдердин күчтүү жана алсыз жактары бааланышы керек болгон ыкма. Бул негизинен университеттин ишмердүүлүгүн, окуусун жана уюштуруу иштерин көзөмөлдөө жана жакшыртуу максатында жүргүзүлөт. Бул баалоо алкагында эң жаш жана эң аз изилденген ыкма.

Тышкы баалоочулардын милдеттерине сурамжылоо жүргүзүү, класстарды жана имараттарды текшерүү, жетекчилик менен жолугушуу жана документтерди изилдөө кирет. Кошумчалай кетсек, дээрлик бардык университеттер билим берүүнүн сапатын жогорулатууну алардын негизги максаты деп эсептешет, ошондуктан өзүн өзү баалоону эң активдүү колдонуу логикага ылайыктуу. Анын бир нече максаттары бар, алардын арасында университеттин андан аркы өнүгүшүнө оң таасирин тийгизүүчү документтерди даярдоо, ошондой эле андан ары өркүндөтүү үчүн негиз түзүү. Көбүнчө билим берүү мекемелеринин жетекчилери жана мугалимдери өзүн-өзү баалоо процессине киргизилет.

Баалоо процессиндеги эң татаал маселелердин бири – билим берүү көрсөткүчтөрүн жана көрсөткүчтөрдүн системасын тандоо маселеси. Көрсөткүчтөр, адатта, билим берүү иш-чараларын жүргүзүү шарттарынын көрсөткүчтөрү (окуу мекемесинин концепциясы, кадрлар, билим берүү ресурстары), процесстин көрсөткүчтөрү (университетти башкаруу, билим берүү программаларынын мазмуну, социалдык инфраструктура), жыйынтык көрсөткүчтөрү (даярдык сапаты) боюнча топтоштурулат. бакалавр, магистратура, иш менен камсыз болуу деңгээли, илимий-изилдөө ишинин натыйжалуулугу) .

Ошентип, бир катар мамлекеттерде жогорку билимди баалоо системаларынын салыштырма серепи көрсөткөндөй, жогорку окуу жайлардын ишин баалоо кандай жана кандай негиздер боюнча ар кандай ыкмалар бар.

Дүйнөнүн көпчүлүк өлкөлөрүндө тигил же бул деңгээлде ишке ашырылып жаткан билим берүүнүн сапатын башкаруу системасын өркүндөтүүнүн негизги принциптери төмөнкүлөрдү камтыйт:

- стандарттардын бирдиктүү системасы;
- так түзүлгөн билим берүү максаттарынын жана аларга жетишүү даражасын баалоо критерийлеринин болушу;
- коомчулукка, жергиликтүү бийликтерге, мугалимдерге, студенттерге жана бардык кызыкдар тараптарга жеткиликтүү болгон ийкемдүү отчеттуулук системасы;

– ресурстардын, мүмкүнчүлүктөрдүн жана жетишилген натыйжалардын өз ара байланышы; – контролдун толуктугу жана үзгүлтүксүздүгү. Бул системалык текшерүү жана баалоо билим сапатын жогорлатууга жардам берет.

Пайдананылган адабияттар.

1. Громцев С.А., Пальчиков А.Н., Коновалов В.Б. Россия Федерациясында жогорку билимдүү адистерди даярдоо системасынын педагогикалык проблемалары: монография.
2. Саратов: Университет билими, 2014. 65с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/23078>
3. Виноградов Б.А., Кукса И.Ю. Кесиптик билим берүүнүн сапатын баалоо системасын иштеп чыгуу: окуу китеби. Калининград: Балтика федералдык университети. Иммануил Кант, 2013. 150 б. URL: <http://www.iprbookshop.ru/23875>
4. Мандел Б.Р. Азыркы илимдин кээ бир актуалдуу проблемалары: окуу китеби.
5. М.: Түз-Медиа, 2014. 615 б. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=233061>
6. Эмих Н.А. Заманбап билим берүүнүн маданий парадигмасы: монография. М.: Логос, 2012. 183 б. URL: <http://www.iprbookshop.ru/13006>
7. А.Алимбеков « Кыргыз Республикасынын билим берүү системасы» (тарыхы, азыркы көйгөйлөрү) Бишкек- 2020